

УДК 343.13

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: РИЗИКИ ТА ПЕРЕВАГИ

Д. І. Корень

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «Правоохоронна діяльність»,
навчально-науковий інститут права
Науковий керівник – доктор філософії з права, ст. викладач В. В. Сахнюк

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розглянуто вплив інформаційних технологій на кримінальне провадження, зокрема проаналізовано ризики та переваги їх використання. Переваги включають покращення ефективності, точності та прозорості судових процесів, а також збільшення швидкості та доступності інформації. Однак використання цифрових технологій також супроводжується ризиками, такими як кібербезпека, порушення приватності, технічні помилки та нерівність доступу до технологій. З метою забезпечення ефективного та справедливого кримінального провадження необхідно уважно враховувати ці ризики та розробляти стратегії їх управління.

Ключові слова: інформаційні технології, кримінальне провадження, доступність правосуддя, цифрова юстиція.

The article examines the impact of information technologies on criminal proceedings, in particular, analyzes the risks and advantages of their use. Benefits include improving the efficiency, accuracy and transparency of judicial processes, as well as increasing the speed and availability of information. However, the use of digital technologies also comes with risks, such as cyber security, privacy breaches, technical errors and inequities in access to technology. In order to ensure effective and fair criminal proceedings, it is necessary to carefully consider these risks and develop strategies for their management.

Keywords: information technologies, criminal proceedings, access to justice, digital justice.

В останні десятиліття інформаційні технології стали невід'ємною складовою сучасного правосуддя, впливаючи на всі аспекти судових процесів. Забезпечення права на справедливий судовий розгляд, як фундаментального принципу, неможливе без ефективного використання інформаційних процесів. У зв'язку з цим актуальною стає проблема розгляду впливу інформаційних технологій на процеси кримінального провадження та забезпечення справедливості та законності.

Мета статті – визначити ризики та переваги застосування інформаційних технологій в кримінальному провадженні.

Слід зазначити, що інформаційні технології та штучний інтелект у сфері правосуддя зумовлюють нові відкриття. Наприклад, вчені з Університетського коледжу Лондона і Університету Шеффілда створили «комп'ютерного суддю», який передбачає рішення Європейського суду з прав людини з точністю до 79%. Розроблений алгоритм бере до уваги не лише законні докази, але й моральний бік справи. «Комп'ютерний суддя» аналізує текст справи, використовуючи «алгоритм машинного навчання». Науковці не розглядають винахід як заміну суддів чи адвокатів, але вважають його корисним для швидкого виявлення

закономірностей в ухваленні рішень суддями. «Це може бути цінним інструментом для визначення справ, у яких є порушення Європейської конвенції про права людини», – зазначено у повідомленні. Для розробки алгоритму команда дозволила «комп'ютерному судді» просканувати опубліковані рішення з 584 справ щодо катувань, приниження гідності та справедливих суддів: «електронний суддя» встановив вердикти з точністю 79%. Одночасно вчені встановили, що рішення Європейського суду з прав людини часто базуються на моральних аспектах, а не правових аргументах [7]. Використання технологій штучного інтелекту в правосудді є надзвичайно дискусійним питанням.

З розвитком інформаційного суспільства та відповідного простору, на перше місце виходить питання про переосмислення способів здійснення правової комунікації, відбувається «візуалізація права», вводиться в науковий обіг термін цифрова юриспруденція [4].

Основними напрямками застосування інформаційних технологій у кримінальному провадженні, які визначили Н. В. Глинська та Д. І. Клепка, є:

1. Перехід до електронного документообігу в сфері кримінального провадження.
2. Впровадження єдиної інтегрованої (розумної) електронної системи органів кримінальної юстиції, поєднаної із загальнодержавними електронними реєстрами та базами даних (електронне кримінальне провадження (ЕКП)).
3. Переведення процесуальної комунікації учасників кримінального провадження в електронну форму через створення єдиної цифрової платформи для комунікації.
4. Розширення цифрового сегменту під час проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.
5. Використання цифрової інформації у доказуванні.
6. Розширення дистанційного правосуддя.
7. Використання технологій штучного інтелекту в кримінальному провадженні [1].

Безумовно цифровізація в кримінальному провадженні має ряд переваг, серед яких швидкий доступ до інформації, зменшення обсягів зайвої паперової роботи та полегшення обробки документації, ефективна взаємодія між учасниками кримінального провадження, ширші можливості для аналізу доказової інформації та збереження доказів тощо.

І. В. Гловюк та О. М. Дроздов підкреслюють, що впровадження сучасних технологій у кримінальному судочинстві має супроводжуватися, насамперед, підвищенням доступності правосуддя, забезпеченням гарантій прав особи, і тільки після цього гонитвою за процесуальною економією строків та витрат [2, С. 441]. На думку С. Щербака та А. Кожевнікової, функціонування електронної системи судочинства відіграє ключову роль у «поєднанні процесу та технологій» у симбіоз, де з одного боку, технології здатні значно покращити здійснення судочинства, а правосуддя, з іншого боку, є своєрідною платформою для високотехнологічних досягнень з метою їх практичного застосування. Електронні технології мають використовуватися у правосудді як інструмент вчинення процесуальних дій [5, С. 241].

У Висновку Ради ЄС «Доступ до правосуддя: використання діджиталізаційних можливостей» підкреслено, що цифровий розвиток сектору юстиції має бути орієнтованим на людину та постійно керуватися та узгоджуватися з фундаментальними принципами судових систем, а саме незалежності та неупередженості судів/трибуналів, гарантія ефективного правового захисту та право на справедливий і публічний розгляд упродовж розумного строку. Тому навіть за умови всеосяжної цифровізації правосуддя, запровадження електронного документообігу необхідно «зберегти традиційні нецифрові процеси там, де це можливо, фізичні служби підтримки разом із новими цифровими формами, щоб забезпечити громадянам, які ще не можуть повною мірою брати участь у технологічному розвитку, ефективний правовий захист і доступ до правосуддя. Водночас існує потреба

надавати особам вичерпну інформацію простою та доступною мовою про те, як користуватися цифровими сервісами та як таким чином відстоювати свої права» (п. 20 Висновків) [6].

Основними ризиками використання інформаційних технологій в кримінальному провадженні, на наше переконання, є: по-перше, широкі можливості порушення права на захист персональних даних, адже збір і зберігання великих обсягів особистої інформації може порушувати право на приватність та конфіденційність осіб, що є учасниками кримінального провадження, по-друге, ризик втрати та знищення даних, по-третє, можливості зловживання учасниками кримінального, по-четверте, проблеми з забезпеченням прав учасників кримінального провадження.

Отже, безумовно цифровізація в кримінальному провадженні має чимало переваг, серед яких швидкий доступ до інформації, зменшення обсягів зайвої паперової роботи та полегшення обробки документації, ефективна взаємодія між учасниками кримінального провадження, ширші можливості для аналізу доказової інформації та збереження доказів тощо. Водночас існують і певні ризики, зокрема кібербезпека, порушення приватності, технічні помилки та нерівність доступу до технологій. Для досягнення найкращих результатів у сфері кримінального правосуддя необхідно збалансувати використання інформаційних технологій з урахуванням їх переваг та ризиків, а також вжити заходів для забезпечення адекватного захисту даних та приватності учасників кримінального процесу.

1. Глинська Н. В., Клепка Д. І. Цифровізація кримінального провадження: окремі аспекти концептуалізації (частина 1). *Питання боротьби зі злочинністю*. 2022. Вип. 43. С. 24–44. URL: <http://pbz.nlu.edu.ua/issue/view/15815> (дата звернення: 24.04.2024). 2. Гловюк І. В., Дроздов О. М. Проведення судового засідання у режимі відеоконференції у кримінальному провадженні: доктринальні та практичні проблеми. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 438–444. 3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. у редакції від 14.01.2021. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page8> (дата звернення: 24.04.2024). 4. Цифрове майбутнє української юриспруденції – міф чи реальність? *Юридична газета online*. 26 квітня 2021 р. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/cifrovemaybutne-ukrayinskojuyurisprudenciyi--mif-chi-realnist.html> (дата звернення: 24.04.2024). 5. Щербак С. В., Кожевнікова А. В. Електронізація судочинства: сучасний стан та орієнтири розвитку електронного суду в Україні у світлі цивільного процесу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 238–242. 6. Access to justice: seizing the opportunities of digitalisation. Council Conclusions 11599/20. Council of the European Union. Brussels, 2020. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11599-2020-INIT/en/pdf>. (дата звернення: 24.04.2024). 7. Knapton Sarah. Artificially intelligent ‘judge’ developed which can predict court verdicts with 79 per cent accuracy. URL: <http://www.telegraph.co.uk/science/2016/10/23/artificially-intelligent-judge-developed-which-can-predict-court> (дата звернення: 24.04.2024).